

Сомик-Пономаренко І.М.

старший викладач,

Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури

ЗНАЧЕННЯ КОПІЮВАННЯ СТАНКОВОГО ЖИВОПИСУ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ ПІДГОТОВКИ РЕСТАВРАТОРІВ

Учбова дисципліна копіювання станкового олійного живопису, займає вагомим місце в навчальному процесі кафедри техніки та реставрації творів мистецтва від початку її заснування та входить до складу дипломної роботи магістрів поряд з іншими фаховими дисциплінами. Важливість цієї дисципліни у підготовці реставраторів важко переоцінити, адже завжди вважалося, що технічна спадкоємність, традиція є продуктивним способом вдосконалення майстерності фахівця [1, с. 75]. Безумовно практичне освоєння давніх живописних прийомів базується на інформації з літературних джерел [2, с. 81-84]. В основу курсу покладено опубліковані джерела з історії західноєвропейського станкового живопису XVII-XIX століть, як часу розквіту техніки багатшарового олійного живопису [3, с. 24-30].

Дисципліна копіювання станкового олійного живопису розрахована на три роки та включена до навчальної програми четвертого, п'ятого та шостого курсів навчання на кафедрі техніки та реставрації творів мистецтва. Кожен рік практичних занять з копіювання має на меті дати майбутньому реставратору ряд нових, особливих напрацювань в техніці живопису, адже включає в себе поетапне дослідження та відтворення кожної складової оригіналу від підбору підрамка до покриття живописної поверхні захисним шаром лаку.

Впродовж IV курсу студенти пишуть копії з портретів XIX століття виконаних в академічній манері, що зберігаються на кафедрі техніки та реставрації творів мистецтва зі збірки музею НАОМА. Під час копіювання майбутні реставратори мають на практиці використовувати трьохстадійний метод ведення живопису, підбирати матеріали та інструменти відповідно до потреб виконання копій запропонованих портретів, виконаних на білих та тонованих ґрунтах з подальшим відтворенням живописної структури оригіналу. Таке завдання має охопити та систематизувати весь досвід у практичній роботі з художніми матеріалами, отриманий за три курси навчання на кафедрі реставрації, адже такі дисципліни, як «Техніка станкового живопису», «Хімія та технологія живописних матеріалів», «Техніка темперного живопису» вже підготували фундамент для можливості виконання студентами копій в складній техніці трьохстадійного методу (підмальовок, основна прописка, лесування) [4, с. 75-84].

Глибина розуміння структури фарбового шару допомагає майбутньому реставратору виявляти пізні втручання в авторський живопис, розпізнавати підробки, адже під час копіювання студент сам намагається відтворити авторську техніку, створюючи відповідну живописну кінетику. Неоціненним є досвід копіювання для виконання тонувань, а також реконструкції фрагментів авторського живопису.

На V курсі студентам-реставраторам запропоновано виконувати копії картин, що знаходяться в постійній експозиції Національного художнього музею українського мистецтва. Коли копійст-реставратор знаходиться серед унікальних оригіналів живопису, наповнюючись духом інших епох, має можливість порівнювати стилі живопису різних століть, робити висновки, що до розвитку техніки станкового живопису та особливостей індивідуальних прийомів кожного майстра [5, с. 438]. Від правильного вибору основи, відповідної до авторської, підготовки ґрунту, вибору матеріалів та інструментів, що застосовуються у створенні копії, залежить можливість відтворення авторської техніки.

Програма виконання дипломної копії, на VI курсі, узагальнює навички отримані студентами за час навчання на попередніх курсах. Дипломник має виконати копію підвищеного рівня складності або копію реконструкцію, з врахуванням результатів проведених досліджень, інформації отриманої з літературних джерел та аналізу подібних за технікою і стилістикою творів. Дипломна копія може виконуватись з оригіналу, що є частиною дипломного завдання, і саме дипломник проводить з нею реставраційні заходи. Таким чином відбувається взаємозв'язок між завданням на реставрацію та виконанням копії. Передреставраційні дослідження: фотофіксація в ультрафіолетових променях, рентгенівські знімки, мікрохімічні та фізико-технологічні дослідження, детальний опис твору за візуальним спостереженням допомагають глибоко проникнути в структуру та техніку створення оригіналу і мають бути використані, як для якісного проведення реставраційних заходів так і бути інформаційною базою для виконання копії на високому професійному рівні.

Майстерно виконана дипломна копія Шмаленко Тарасом з «Портрета Павла I» невідомого автора XIX століття з Національного музею історії України. Основна прописка, що є складовою трьохстадійного методу, професійно нанесена в одному шарі, за рахунок чого портрет підкупає своєю свіжістю та матеріальністю.

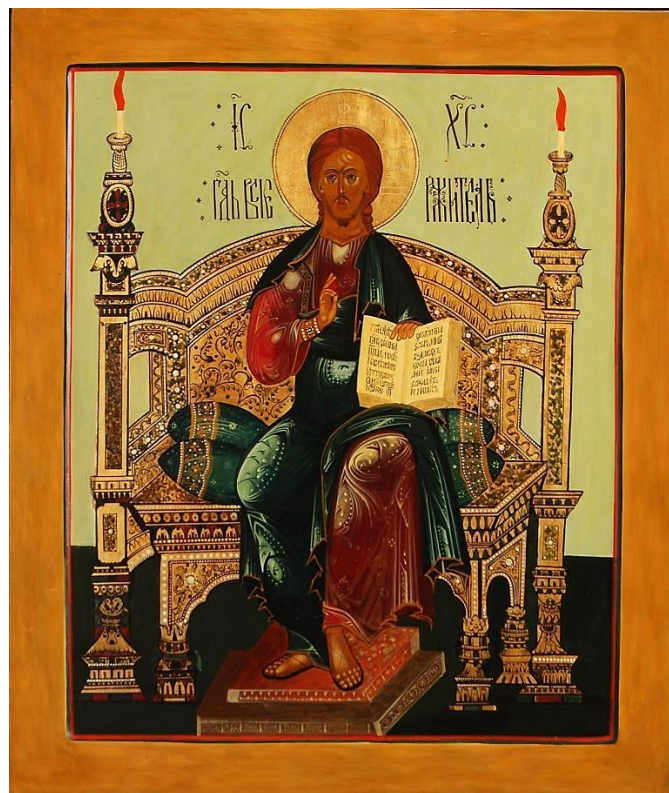
Ікона «Христос Вседержитель» XIX століття зі збірки НХМУ є прикладом російської імітаційної ікони, як було з'ясовано дипломницею Іриною Богдановою при проведенні техніко-технологічних досліджень та реставрації ікони. На базі отриманої інформації дипломниця виконала копію вищезгаданої ікони та написала магістерську роботу на тему: «Проблеми дослідження та реставрації російської імітаційної ікони XIX століття на прикладі ікони «Христос Вседержитель» з колекції НХМУ».

В процесі дипломної роботи Володимир Петренко відреставрував та виконав копію з ікони київського художника Григорія Пастушевського «Марія Магдалина» 1871 року із зібрання Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Ікона являє собою зразок академічної течії в іконописі XIX століття. Всебічне дослідження твору перед реставрацією дало можливість виявити ряд технологічних особливостей пам'ятки, а саме колір ґрунту, склад пігментів, відомості про які були застосовані під час копіювання. А завершена копія ікони з реконструкцією втрачених фрагментів живопису стала допоміжним матеріалом в процесі виконання реставраційних тонувань.

Копія з картини «Портрет Павла І»

Виконавець Шмаленко. 6 курс. 2007 рік. Архів дипломних копій кафедри техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА №48

Копія з ікони «Христос Вседержитель» ХІХ століття

Виконавець Ірина Богданова. 6 курс. 2011 рік. Архів дипломних копій кафедри техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА №72

Копія з ікони «Марія Магдалина»

Виконавець Володимир Петренко. 6 курс. 2016 рік. Архів дипломних копій кафедри техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА, №96

Отже, вивчення курсу копіювання станкового живопису на кафедрі реставрації творів мистецтва дає можливість студенту-реставратору опанувати класичну манеру письма (засновану на трьохстадійному методі); виявляти та відтворювати особливості індивідуальної живописної манери художників; аналізувати та використовувати передреставраційні, техніко-технологічні дослідження при написанні копій. Також аналітичний підхід до копіювання вказує на розмаїття можливостей, красу та багатство підходів у вирішенні живописних завдань.

Список використаних джерел:

1. Эжен Фромантен. Старые мастера. – М., «Изобразительное искусство», 1996. – С. 75.
2. Богуслав Сланський. Техніка живопису та реставрації. – К., « Мистецтво», 2009. – С. 81-84.
3. Гренберг Ю.И. История технологии станковой живописи. От фаюмского портрета до постимпрессионизма. – М., Издательский дом «Искусство», 2004. – С. 24-30.
4. Титов М.Ф. Техніка багатшарового олійного живопису.// Українська академія мистецтва: дослідницькі та науково-методичні праці. – К., 2001. – Вип. 8. – С. 75-84.
5. Ковальчук О.В. Художник і педагог Пальмов в Україні // Українська академія мистецтва: дослідницькі та науково-методичні праці. – К., 2008. – Вип.15. – С. 438.